Fleurige braak minder goed tegen aaltjes

Mengsel van groenbemesters in boomteelt onderzocht

Alleen van Tagetes-soorten is een aaltjes-dodende werking bekend. Foto PAV

ONDERZOEK

Ziekten en plagen spelen een belangrijke rol in de biologische boomteelt. Vooral op lichtere gronden kan het wortellesieaaltje, Pratylenchus penetrans, een probleem zijn. Om aaltjes te beheersen gaan steeds meer telers over op het hanteren van een vruchtwisseling en het gebruik van groenbemesters. In de biologische landbouwpraktijk wordt wel verondersteld dat een mengsel van (bloeiende) groenbemesters aaltjes sterker terugdringt dan een monocultuur. Onderzoek wijst in een andere richting.

Groenbemesters zorgen voor aanvoer van organische stof, voorkomen structuurbederf van de bodem en stimuleren het bodemleven. Het gebruik van mengsels voorkomt eenzijdige uitputting van de bodem. Bloeiende mengsels, ook wel fleurige braak genoemd, trekken natuurlijke vijanden aan. Vlinderbloemigen hebben daarnaast stikstofbinding als positieve eigenschap. Een negatieve bijkomstigheid is echter de vermeerdering van aaltjes. Alleen van Tagetes-soorten (afrikaantjes) is bekend dat ze een aaltjesdodende werking hebben. Om inzicht te krijgen in de werking van fleurige braak heeft het Boomteeltpraktijkonderzoek op de proeftuin in Zundert in de zomer van 1998 verschillende bedden met groenbemesters ingezaaid.

Onregelmatige groei

Begin juni is op één zaaibed een mengsel van groenbemesters ingezaaid. Dit bed had Crateagus monogyna zaailingen (meidoorn) als voorvrucht en was zwaar besmet met het wortellesieaaltje. Het gezaaide mengsel bestond uit rode klaver, goudsbloem, Phacelia, boekweit, bladrammenas, zomerwikke, Tagetes en Italiaans raaigras. Met uitzondering van goudsbloem en boekweit was bij aanvang van de proef de aaltjesvermeerdering van de gebruikte groenbemesters bekend. Om de mate van aaltjesvermeer-

Gebruikt mengsel van verschillende groenbemesters.

Mengsel	Vermeerdering	kg zaaizaad per ha (mengsel)
Bladrammenas	+/-	2
Boekweit	+	15
Goudsbloem	-	2
Italiaans raaigras	+	4
Phacelia	+	1
Rode klaver	+	3
Tagetes	doodt het aaltje	3
Zomerwikke	+	15

dering van deze twee soorten vast te kunnen stellen zijn goudsbloem en boekweit ook als monocultuur gezaaid.
Na ruim vier maanden groeiperiode zijn de aantallen aaltjes in de wortels van de planten geteld. De opkomst en de groei van de gezaaide groenbemesters was onregelmatig. Bladrammenas, Phacelia en klaver zijn in het begin sterk vertegenwoordigd. Boekweit kwam slecht op en Tagetes kiemde laat. De goudsbloem in monocultuur kwam goed op. In augustus was vooral bloeiende bladrammenas te zien en daarnaast enkele bloemen van Phacelia, Tagetes, goudsbloem en rode klaver. Een buitenstaander zou het geheel voor een bed met onkruid aanzien.

Met bloemenmengsel meer aaltjes

Eind september werd van ieder bed 1 m^2 ondergrondse wortelmassa uitgesorteerd. De aaltjes in de wortels werden geteld. De wortels van het mengsel bleken zwaar besmet te zijn met het wortellesieaaltjes. Ook de wortels van de monocultuur boekweit bevatten veel aaltjes. Boekweit vermeerdert het wortellesieaaltje dus goed. De wortels van de monocultuur goudsbloemen bevatten aanzienlijk minder aaltjes. Goudsbloem lijkt een slechte waardplant voor het wortellesieaaltje.
Het gebruik van een mengsel van groenbemesters is uit het oogpunt van aaltjesbeheersing niet aan te bevelen. Het wortellesieaaltje heeft een zeer brede waardplantenreeks. Zodra het aaltje zich op een van de soorten uit het mengsel kan vermeerderen neemt de besmettingsdruk in de grond toe.
Tot nu toe is alleen van Tagetes als groenbemester bekend dat deze de aaltjespopulatie in de grond vermindert. Voorwaarde is dan wel dat de Tagetes onkruidvrij geteeld wordt.
In deze praktijkproef had goudsbloem een aaltjesverlagende werking. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of goudsbloem een rol kan vervullen in de aaltjesbeheersing.
In alle gevallen blijft regelmatig grondonderzoek nodig voor een goed inzicht in de aaltjessituatie van het bedrijf.

Foto Hans Dijkstra

Marian de Beuze
Boomteeltpraktijkonderzoek

Koude voeten

De grootgrutters willen meer biologische producten in de winkel en zeggen dat er in Nederland te weinig voorhanden is. Bovendien vinden ze de prijzen te hoog. Vanuit de biologische landbouw wordt gesteld dat er wel voldoende aanbod is voor de Nederlandse markt, maar dat de grootgrutters niet genoeg willen betalen en dat er daarom biologische producten naar het buitenland gaan. Daar wordt er meer voor betaald. Je vraagt je af wat de dieper liggende oorzaak is van dit verschil in waarneming.
De moderne ondernemer in 'het biologische' neemt over het algemeen met verve afstand van het geitenwollen sokken imago dat de biologische sector heeft of heeft gehad. Biologisch ondernemen is niet anders dan het gangbaar ondernemen, zo wordt ons voorgehouden. Met name de grote winkelbedrijven hebben moeite met de wat kleinere schaal waarop de biologische productie en distributie plaatsvindt. Op zich logisch, maar minder logisch wordt het dat vervolgens de biologische handel en verwerking wordt aangezet tot eenzelfde schaalvergroting, die in het reguliere kanaal onder anderen heeft geleid tot het uitknijpen van de primaire producent. Blijkbaar is de moderne grootschalige ondernemer in het winkelkanaal nog niet toe aan een echt duurzame keten.
Niet alleen in het winkelkanaal neemt men afstand van de geitenwollen sok. Dichterbij voor de boer: de grote zuivelcoöperaties, die sinds kort ook in de biologische markt actief zijn, doen hetzelfde. Hopelijk verdwijnt met de sok niet ook het perspectief voor de biologische landbouw. Als de kosten niet meer in de opbrengstprijs terugverdient kunnen worden op een sociaal aanvaardbare manier, dan verdwijnt de bestaansmogelijkheid van de biologische landbouw in Nederland. Het loslaten van de geitenwollen sok is prima, maar alleen als je daarna geen koude voeten krijgt en dat lukt alleen met een warm ondernemerschap in de gehele biologische keten. Veel mensen begrijpen niet dat dát de essentie is van het begrip geitenwollen sok!

Durk Oosterhof
Melkveehouder in Drachten